

Eduskunnan talousvaliokunnalle
Viite: HE 18/2026

Asia: HE 18/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisen osakeyhtiön sidosyksikköaseman edellytyksistä, sen omistaman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä sekä varautumisvelvollisuudesta

Lausunnon ydinkohdat

- Kustannustehokas ja ajantasainen korkeakoulujen koulutuksen ja tutkimuksen digitaalinen transformaatio edellyttää yhteistyön ja kilpailun välistä jatkuvaa tasapainon hakemista ja johtamista.
- Hankintalain uudistuessa CSC:n asema on erityisen vastuullinen. Koko korkeakoulukentän yhteisten digitaalisen infrastruktuurien palveluiden kehittämiseen on hankintalain toteutumisen jälkeen aiempaa rajatummin vaihtoehtoja. Tämä johtanee hankintalain tavoitteiden vastaisesti kilpailun vähentymiseen ja kulujen kasvuun.
- CSC:n visiota ”Yhdessä rakennamme maailmanluokan tutkimus-, oppimis-, ja innovaatioympäristöjä” on tavoiteltava aktiivisesti juuri nyt. Strategiset valinnat ovat tehtävä huolehtien kaikista tavoitteista tasapuolisesti. Erityisesti niiden keskinäinen synergia tuo lisäarvon tulevaisuuden korkeakouluissa.
- Varautumisen osalta CSC:n tehtävä koskettaa myös koulutusta, ja tämän tulee näkyä yhtiön kehittämisen valinnoissa.
- Omistajaohjauksessa korkeakoulujen äänen on kuuluttava nykyistä paremmin.
- CSC:n on palveltava korkeakouluja ja omistaja-asiakkaita ensin, ja ennen kaikkea niitä

Arenen lausunto CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n sidosyksikköasemasta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto kiittää mahdollisuudesta lausua CSC – Tieteen tietotekniikan keskus oy:tä koskevasta hallituksen esityksestä.

Erityistehtävälainsäädäntö asettaa korostetun vastuun

Arene pitää hallituksen esitystä oikeansuuntaisena. Sen haasteet tulevat esille erityisesti tämän lain sekä hankintalakiin tehtävien muutosten muodostamasta kokonaisuutta. Sekä Arene että Unifi ovat vaatineet hankintalakia uudistettaessa tekemään korkeakoulujen osalta lakiin poikkeuksen. Sidosyksiköt tuottavat korkeakouluille kriittisiä palveluja, joiden markkinaehtoisia vaihtoehtoja ei ole saatavilla tai jotka ovat näin huomattavasti kalliimpia. Erikseen tuotettuina myös sisältävät merkittäviä riskejä toimittajalukkoihin.

CSC sidosyksikköaseman ja toimintaedellytysten selkiyttäminen ovat ammattikorkeakouluille kasvavassa määrin tärkeitä. CSC:n erityisasema on tehtävänsä perusteella perusteltu, koska monet yhtiön tuottamat palvelut olisivat korkeakoulujen ulottumattomissa joko liian kalliina tai niitä ei yksinkertaisesti ole markkinoilta saatavissa. Erityistehtävä asettaa huomattavasti tiukentuvan

hankintalain rinnalla yhtiön erityisen vastuulliseen asemaan. Valtion – ja tässä tapauksessa – opetus- ja kulttuuriministeriön omistajaohjauksen on otettava uudistuvan hankintalain hengen mukaisesti paremmin huomioon korkeakouluomistajien tavoitteet ja toiveet.

Koko korkeakoulukentän yhteisten digitaalisen infrastruktuurien palveluiden kehittämiseen on hankintalain toteutumisen jälkeen aiempaa rajatummin vaihtoehtoja, mikä johtanee hankintalain tavoitteiden vastaisesti kilpailun vähentymiseen ja kulujen kasvuun. Osakeyhtiömuoto on läpinäkyvä ja joissain tapauksissa vastuiden kannalta selkein tapa organisoida yhteistä toimintaa. Kun 14 yliopistoa ja 24 AMK:a yhteisesti kehittävät ja organisoivat toimintaansa ovat omistusosuudet väistämättä pieniä.

Omistajaohjauksessa korkeakoulujen äänen on kuuluttava

Kustannustehokas ja ajantasainen korkeakoulujen koulutuksen ja tutkimuksen digitaalinen transformaatio edellyttää yhteistyön ja kilpailun välisen tasapainon jatkuvaa koordinoitua ja tavoittelua. Tätä tavoitetta varten perustettiin myös Digivisio sekä digitaalisten palveluiden tuotantoa varten HigherEd Hub Finland Oy. Tällä pyrittiin juuri tuomaan kilpailua kustannustehokkuuteen.

Omistajaohjauksen toteutuminen käytännössä on äärimmäisen olennaista, jotta korkeakoulujen intressit ja yhteistyöllä saatava lisäarvo toteutuvat sekä kehittyvät tulevaisuudessa entistä kustannustehokkaammin. Tämän työn koordinaation ja kehittämisen vastuu on vastuuministeriönä opetus- ja kulttuuriministeriöllä. Erityisesti koulutuksen digitaalisuuden moninainen kenttä toimijoineen edellyttää juuri erityisen suurta koordinoitua kehittämistä.

Hankintalain kiristyessä ja CSC-yhtiön erillisaseman synnyttyä tilanne ei saa johtaa yhden yhtiön epäterveeseen asemaan tässä asetelmassa. Erityisen suurena huolena on, että hankintalain toteutumisen rinnalla säädettävä CSC:n erityisasema johtaa tilanteisiin, joissa tosiasiaassa kustannustehokkuutta edistävää koordinoitua teknologisten osaratkaisujen kilpailuttaminen - yhteistyötä vaarantamatta - hankaloituu.

Arene toivoo valtion omistajana kiinnostavan nyt erityisesti huomiota siihen, että toimielinten tosiasialliset tehtävät toteutuvat käytännössä. Myös uudessa hankintalaissa korostetaan tosiasiallisen vaikutusvallan toteutumista. Eli esimerkiksi neuvottelukunnalla on oltava laissa säädettävä strateginen ja vaikutusvaltainen rooli myös käytännössä. Korkeakoulujen omistajaohjaus vaatii yhtiöspesifien toimielinten lisäksi uusia vuorovaikutuksen muotoja myös muutoin OKM:n, OPH:n, korkeakoulujen ja muiden alueella toimivien yhtiöiden ja konsortioiden kesken.

Koulutuksen digitaalisia infrastruktuureja ei saa unohtaa yhteyttä tutkimuksen infrastruktuureihin vahvistettava

Lain perusteluissa jää nyt liian pieneen rooliin Suomen ja korkeakoulujen menestyksen kannalta keskeisin CSC:n tehtävä eli sen on palveltavat korkeakouluja ja omistaja-asiakkaita ensin ja ennen kaikkea niitä. Laskentakapasiteetin myynti taloudellisiin tarkoituksiin ei saa vaarantaa korkeakoulujen toimintaedellytysten – kuten viitearkkitehtuurin ja datan käytön infrastruktuurien kehittämistä. Tutkimuksen infrastruktuurien käyttöä ei tule vaan mahdollistaa vaan CSC:n on edistettävä niiden käyttöä, hyödyntämistä ja erilaisten infrastruktuurien yhteen toimivuutta on tavoitteellisesti.

Koulutuksen digitaalinen infrastruktuuri ja kokonaisarkkitehtuurien kehittäminen ovat Suomelle kriittisen tärkeitä. Nyt hallituksen esityksessä korostuvat ymmärrettävästi tutkimuksen, suurteholaskennan ja tutkimuksen infrastruktuurit. Valtion taloudellisen tilanteen kiristyessä on erityisen tarkkaan mietittävä eri toimintojen synergiaa ja lisäarvoa koulutuksen alueella

korkeakoulujen kesken, mutta myös koulutuksen ja tutkimuksen rajapinnoilla. Juuri tällaista toimimisen tapaa olisi nyt vahvistettava ja kiihdytettävä.

CSC:n visiota ”Yhdessä rakennamme maailmanluokan tutkimus-, oppimis-, ja innovaatioympäristöjä” on tavoiteltava aktiivisesti juuri nyt.

Esityksessä kuvaillut CSC:n tarjoamat palvelut (ml. tieteellinen laskenta) ovat keskeisiä erityisesti yliopistojen toiminnalle, ja kasvavassa määrin myös ammattikorkeakouluille. Arene pitää hyvänä lain lähtökohtaa, että CSC:n hallinnoimien supertietokoneiden laskentakapasiteetin myynti taloudellisiin tarkoituksiin sallitaan, kun kapasiteetti on enintään 20 % yhtiön vuotuisesta kokonaiskapasiteetista. Lain perusteluissa ei tuoda kuitenkaan esille kaikkien tärkeintä tutkimusinfrastruktuureihin liittyvää ehtoa eli infrastruktuurien tehokasta käyttöä palveluekosysteemien alustana, jossa yhdistyvät koulutuksen, tutkimuksen toimintojen sekä eri julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyö. Tämä vaatii aivan toisenlaista yhteistyön tavoitteellista kehittämistä ja tukemista rahoitukselle esimerkiksi Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusinstrumenttien kautta.

Varautumisvelvollisuus

Arene pitää hyvänä yhtiölle asetettavaa varautumisvelvollisuutta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Arene huomauttaa erityisesti, että varautumisen osalta tehtävä koskettaa myös koulutusta. Varautuminen ei ole käytännössä mitään abstraktia varastossa olevaa toimintavalmiutta vaan olemassa olevan yhteistyön vahvistamista ja yhteensopivien ratkaisujen kehittämistä juuri nyt.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multisilta

Ida Mielityinen

puheenjohtaja

toiminnanjohtaja